

KOHÉZIA 27+: REGIONÁLNA DIMENZIA V PROGRAMOVANÍ

(Pozičný dokument SK8)

1. Kohézia ako samostatná rozvojová politika

Odmietame spájanie kohéznej politiky s Plánom obnovy a odolnosti a podobnými nástrojmi

- Plán obnovy a odolnosti je silne centralistický, nastavený a riadený z úrovne rezortov, pričom územní partneri a ich požiadavky a priority boli zohľadnené v minimálnej miere
- Samotný systém implementácie Plánu obnovy naviazaný na reformy štátnych politik ktoré sú vo výlučnej kompetencii štátu na rozdiel od mechanizmu ITI neumožňuje participáciu samosprávy na rozhodovaní o smerovaní strategických investícií. Samosprávy zároveň vzhľadom na ich kompetencie nemajú žiaden vplyv na plnenie kľúčových míľnikov ktorých plnenie je vo výlučnej pôsobnosti štátu
- Plán obnovy je svojim nastavením vhodný len pre krajiny, ktoré majú kvalitné strategické plánovanie, ktoré na Slovensko dlhodobo absentuje. Pri nastavení reforiem a priorít Plánu obnovy bola krajina v reaktívnom režime, bez reálneho zadefinovania strategických priorít a tém, ktoré chce vďaka financovaniu Plánu riešiť – to sa naplno prejavuje pri neúspešnej implementácii Plánu
- Oproti tomu kohézia má mať silný územný priemet, smerovať zdroje na priority územia a jeho rozvojové politiky, so zachovaním integrovaného územného prístupu

2. Index regionálneho rozvoja

Chceme strategické rozhodovanie a určovanie priorít na základe relevantných dát z územia

- Cieľom je využiť už existujúce zbierané dáta na lokálnej a regionálnej úrovni v prospech zadefinovania problémov a rozvojových priorít pre jednotlivé územia (tzv. rodný list regiónu, ktorý identifikuje slabé stránky a zadefinuje strategické priority)

- Na základe dát a systémom *bottom-up* následne zadefinovať prioritné témy vo vzťahu k partnerskej dohode a EŠIF- silnejší hlas regiónov v programovaní
- Vo zvýšenej miere zohľadniť tieto dátové vstupy pri nastavení kategorizácie regiónov

3. Odstránenie limitov a obmedzení v prvých fázach programovania

Na základe dát a potrieb územia stanoviť priority pre rozvoj a až následne v ďalších fázach definovať % a podiely smerovania prostriedkov

- Vyhnúť sa zásadným obmedzeniam tematickej koncentrácie, či podielu mestského rozvoja v prvej fáze programovania
- *Bad practice* z obdobia 21-27: v rámci VRR prílišná koncentrácia zdrojov do cieľov 1 a 2 Programu Slovensko pod tlakom *GreenDealu*, pričom reálna potreba budovania kapacít v systéme sociálnej, vzdelávacej a zdravotníckej infraštruktúry narazila na plošné pravidlo tém. koncentrácie = pravidlo, ktoré nezohľadňuje pri programovaní reálne potreby území
- Plošné stanovenie % podielu prostriedkov na tému mestského rozvoja bez zohľadnenia reálnych potrieb územia
- Súhlasíme s definovaním limitov a koncentrácie, ale až v ďalšej fáze programovania na základe prioritizácie na národnej a regionálnej úrovni

4. Prioritizácia a vnímanie kohézie ako prostriedkov pre rozvoj, podpora mechanizmu IÚI

Potrebná prioritizácia a kombinácia zdrojovosti, obmedzenie rezortizmu. V rámci spôsobu implementácie podporujeme prístup „zdola-nahor“ prostredníctvom mechanizmu Integrovaných územných investícií (IÚI)

- Obmedzenie rezortizmu a využívania zdrojov EŠIF ako prostriedku na sanáciu investičných dlhov v jednotlivých témach, príp. na financovanie prevádzky štátu
- Kohézna politika nemá slúžiť prierezovo na plnenie rezortných politík, ale na rozvoj vo vybraných kľúčových strategických témach
- Prioritizácia – Program Slovensko obsahuje „všetko a nič“ – je potrebné sa poučiť a vo väčšej miere prioritizovať a koncentrovať finančné zdroje tak aby

sa vo vybraných oblastiach prostredníctvom investícií dosiahol reálny merateľný pokrok. Pri súčasnom nastavení s malým množstvom financií v mnohých opatreniach odchádza len k sanácií kritického stavu, nie k vyriešeniu problému

- Doplnkovosť zdrojov – EŠIF nemôže byť liek na všetko a jediný investičný nástroj SR

5. Transformácia fondov

Rozšírenie kohéznych fondov o ďalšie fondy proporčne medzi všetky kraje

- Sústrediť pozornosť a zdroje na komplexnejší prístup k podpore transformácie regiónov ohrozených novými technológiami a zvýšenou mierou digitalizácie a využívaním AI, s dôrazom na podporu ľudských zdrojov
- Zakomponovanie ostatných fondov do kohéznych národných fondov ako napr. najnovšie vzniknuté Modernizačný fond, Sociálno-klimatický fond, a i. v čase Európskou komisiou a Európskym parlamentom schvaľované
- Efektívnejšie prepájanie rôznych horizontálnych fondov ku kohéznym fondom. (doposiaľ len odporúčacieho charakteru)